

Měsíčník Host
Literatura, kultura, společnost
březen 2025
125 Kč

3

TÉMA
Jak se žije
překladařelům

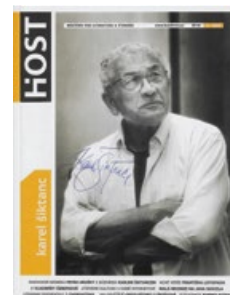
ROZHOVOR
Olena Herasymjuk
Poezie na frontě

POVÍDKA
Sára Zeithammerová
Kytice

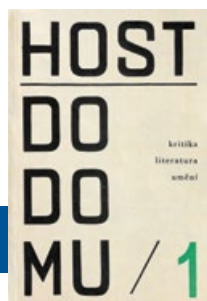
HISTORIE
Alena Machoninová
Neználek na Měsíci

**GIORDANO
POTŘEBUJU
PŘEKVAPOVAT
SÁM SEBE**

HOST UŽ VÍCE NEŽ STO LET

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost

Číslo 3 | 2025, ročník XLI

Vyšlo v Brně 11. března 2025

Beethovenova 4, Brno, 602 00

tel.: 725 606 144

objednavky@casopishost.cz

www.casopishost.cz

Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host

(IČ 48 51 48 53),

s laskavou finanční podporou

Ministerstva kultury ČR

a statutárního města Brna

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine

(www.eurozine.com) eurozine

Registrováno Ministerstvem kultury ČR

pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938

Vychází 10x ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor

Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora

Josefína Formanová | redaktorka

Václav Maxmilián | redaktor

Ondřej Nezbeda | redaktor

Frederika Halfarová | produkce

Alena Němcová | jazyková redaktorka

Marek Tímko | jazykový redaktor slovenštiny

Matěj Málek | grafická úprava a sazba

David Konečný | fotograf

Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,

Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,

Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,

Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vizina

Písma | Kunda (Superior Type)

a Atyp (Suitcase Type Foundry)

Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)

a Holmenn (70 g/m²)

Foto na obálce | Pierluca Esposito

Ilustrace | Olena Semenova

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč

Předplatné na www.h7o.cz/predplatne

nebo telefonicky na čísle 775 995 695:

tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,

tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha

a První novinová společnost, a. s., Praha

Zasílání předplatného zajišťuje firma

SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

EXISTUJE BANALITA DOBRA?

Jan Němec

Na stránkách kanálu Arte je volně k dispozici dokument *Odposlechy*. Na pozadí melancholicky komponovaných obrazů zničené Ukrajiny v něm slyšíme telefonáty ruských vojáků s jejich rodinami, jak je odposlechla ukrajinská rozvědka. Ty hovory nejsou jen pozoruhodným vhladem do banality zla — jsou také vhladem do jeho intimity. Ruští vojáci popisují, jak mučí zajatce a zabíjejí civilisty, říkají, že i kdyby se jednou vrátili domů živí, žít už nikdy nebudou, a zaříkávají matky svých synů, ať jim nikdy nedovolí mít cokoli s armádou. Pustil jsem si ten dokument v den, kdy uplynuly tři roky, co Rusko napadlo Ukrajinu, v době, kdy jsme dokončovali toto březnové číslo. Najdete v něm i rozhovor s Olenou Herasymjuk, ukrajinskou básničkou a paramedičkou, která stojí na druhé straně fronty než odposlechnutí vojáci. Hera, jak se jí přezdívá, pečuje nejen o raněné, ale také o to, aby se v pohmožděné době neztratila literární svědectví těch, kteří měli sílu je podat. Přemýšlím, jestli existuje také něco jako banalita dobra, anebo je to tak, že dobro banální nikdy být nemůže. Intimní mi připadá ažaž.

OSOBNOST

- 9 Potřebuju překvapovat sám sebe. S Paolem Giordanem o tělesnosti, subordinaci literatury a o tom, proč už se skoro nedívá na seriály

KONTEXTY

- 18 Kryštof Eder: Nejsme nepřátelé. O literární kritice v době tribalismu

TÉMA

JAK SE ŽIJE PŘEKLADATELŮM

- 26 Radka Smejkalová: Už nejsme žádní srdcaři. Pohled do ušlechtilého překladatelského pekla
- 34 Anežka Charvátová — Martin Vopěnka: Platit překladatelům podíl z prodeje?
- 36 Alice Flemrová: Co si člověk neudělá... Jaké to je být sám sobě překladatelem i nakladatelem
- 38 Ondřej Cikán: Sežrat celý svět. O překladu, diplomacii a situaci za hranicemi

REPORTÁŽ

- 42 Ivan Motýl: Užhorodští Romové aneb Československá válka. Tři roky války v Zakarpatské oblasti

BELETRIE

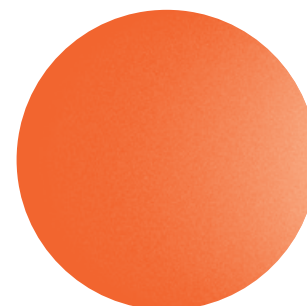
- 51 **ateliér** Roman Vondrouš: Zákulisí dostihů
- 53 **básniřka čísla** Sylva Fischerová: Když v Terstu přší
- 61 **povídka** Sára Zeithammerová: Kytice
- 66 **nová jména** Jan Horský: V plamenu modrá tvář skalního sběrače

ROZHOVOR

- 70 Vděčnost je prázdné slovo, pokud se neprojeví skutečnými činy. S Olenou Herasymjuk o probíhající válce, ženách v armádě a poezii padlých

HISTORIE

- 80 Alena Machoninová: Já v poslední době zmoudřel, no hrůza! K šedesátinám Neználka na Měsíci Nikolaje Nosova

KRITIKY

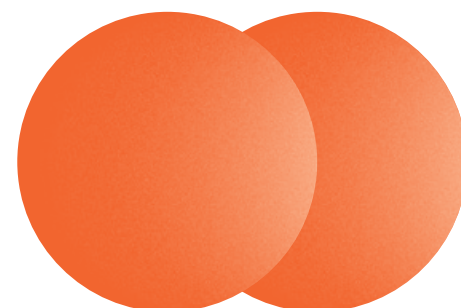
- 90** Helen Oyeyemi: Slunečník proti sekyře (Markéta Musilová)
92 Jason Brennan: Proti demokracii (Petr Fischer)
94 Martin C. Putna: Kazatel. Biblickým textem provází Martin C. Putna (Ondřej Galuška)

RECENZE

- 96** Petra Soukupová: Marta děti nechce (Jiří Krejčí)
97 Dora Kaprálová: Mariborská hypnóza (Kryštof Eder)
98 Tomáš Gabriel: Údolí pokusu o výsadbu bříz (Roman Polách)
99 Jakub Řehák: Konkrétní poštolka (Libor Staněk II.)
100 Jiří Němec: Drama lidské svobody. Studie a eseje z let 1965—1982 (Josef Chuchma)
101 Sarah Bakewellová: Humanismus. Sedm set let svobody myšlení, touhy po poznání a naděje (Jan Němec)
102 Oliver Lovrenski: Když nám bylo mív (Daniela Mrázová)
103 David Goudreault: Moje tvoje smrt (Míla Janišová)
104 Veronika Korjagina: Nudný život holuba (Timea Zvolánková)
105 Joachim B. Schmidt: Kalmann a spící hora (Michaela Škultéty)

SLOUPKY

- 6** **názor** Zdeněk Staszek: Vězení Belindy Blurb
17 **hranice** Alena Machoninová: Promarněná šance
23 **manuál** Jan Němec: Manuál k Paolu Sorrentinovi
41 **mikrostop** Josefína Formanová: Svátek poctivosti
49 **druhá vášeň** Vratislav Kadlec: Ledovce z matriky
77 **vlastiběda** Aleš Palán: Krudum, Chrudim, Krudum
78 **bibliofilcka** Martin Pecina: Mimořádná linka Brno—Tokio
86 **zevnitř** Emma Kausc: Spalující touha mlčenlivých vyznání
86 **laboratoř** Jan Váňa: Nechat se dílem rozeznít
88 **perspective** Petra James: Emil Verhaeren: Belgičan, Francouz, či Němec?
107 **atašé** Kirill Šceblykin: Hledání nepřítele ve světě katastrof
112 **meme** Jakub Jetmar: Jednota v rozmanitosti
- 4** **statusy** Hostpot
5 **zprávy**
87 **madlenka** Jiřího Kratochvíla
106 **rozečteno** Tipy redakce

**S Paolem Giordanem o tělesnosti, subordinaci literatury
a o tom, proč už se skoro nedívá na seriály**

POTŘEBUJU PŘEKVAPOVAT SÁM SEBE

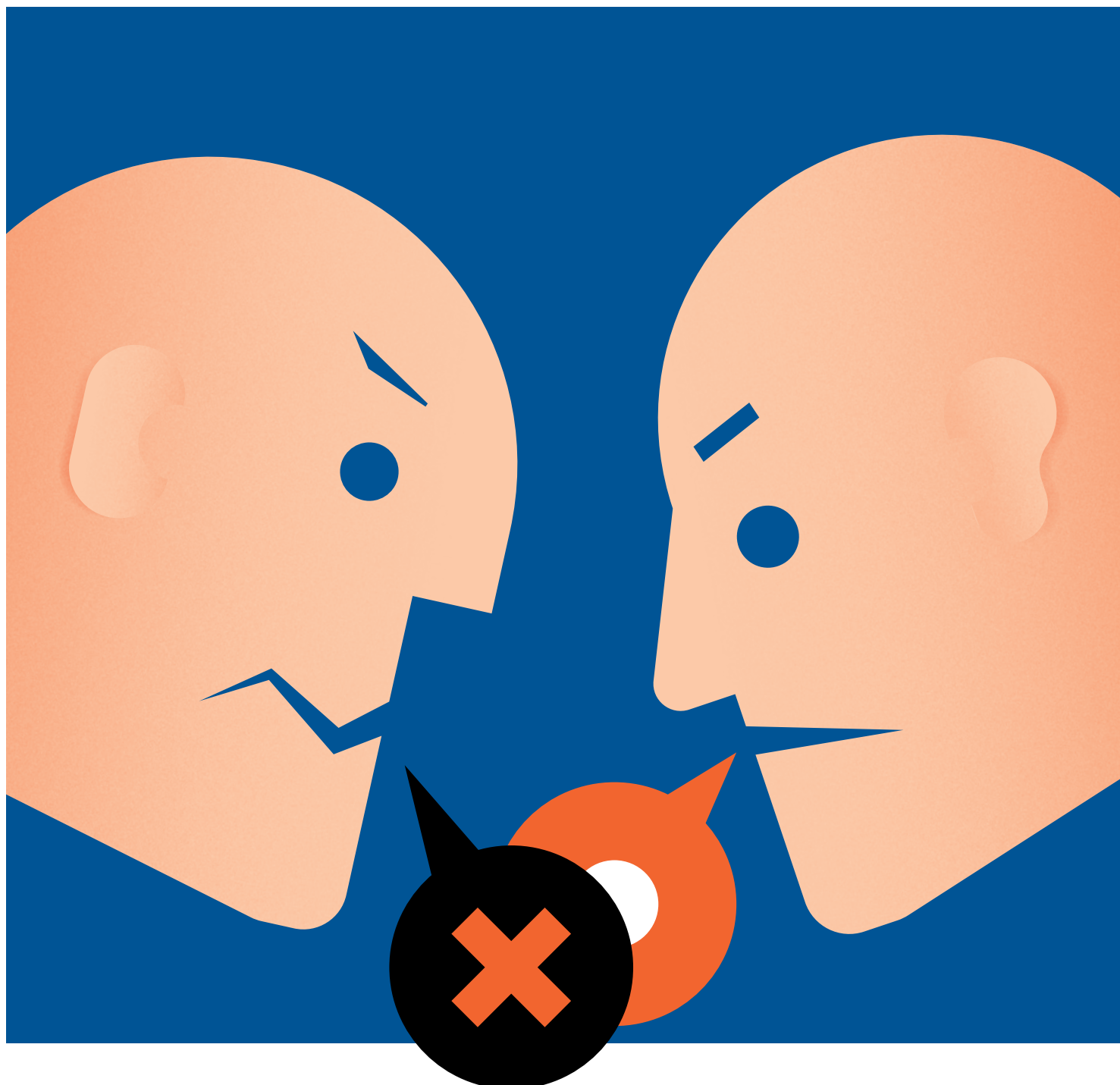
Text Alice Flemrová
Foto Pierluca Esposito

S Paolem Giordanem jsme se sešli v prosinci loňského roku na římském veletrhu *Più libri, più liberi* (Víc knih, víc svobody), který je věnován malým a středně velkým nakladatelstvím. V hluku a cvrkotu kavárny pro autory a hosty jsme si povídali o jeho posledním románu *Tasmánie*, jež česky vydal Odeon na jaře roku 2024, ale došlo i na bilanci jeho tvůrčí dráhy, která začala před patnácti lety báječným úspěchem prvotiny *Osamělost prvočísel*. Z té se stal světový longseller, ale úspěch autora současně ochromil i onálepkoval.

NEJSME NEPŘÁTELÉ

Kryštof Eder

Když se literární periodika zhruba v půli minulé dekády dostatečně vyřádila na polemikách spojených s angažovaností literatury, pozornost kritiků a kritiček se stočila k tématu literárního mainstreamu. Ten okupoval stránky všemožných časopisů zhruba od roku 2015 do roku 2020. Diskuse o středním proudu však vyšuměly do ztracena a obě strany názorového spektra se mlčky, ale svorně rozešly s tím, že se asi na ničem neshodnou, tuzemská literární kritika se ocitla v podivném vzduchoprázdnu. Může to změnit nově založená Cena literární kritiky?

V druhé polovině loňského roku pětice literárních časopisů oznámila založení Ceny literární kritiky (CLK). Pozornost vyvolalo především tvrzení, že by tato cena měla dostat kritické myšlení o literatuře do veřejného prostoru. Není to cíl příliš odvážný, ne-li rovnou naivní? A je vůbec česká literární kritika v takovém stavu a rozpoložení, aby měla veřejnosti co říct? Aby mohla veřejnost zajímat?

O CLK se hovořilo dávno předtím, než média informovala o jejím založení. A to i veřejně. Konkrétně při diskusi bilancující literární produkci roku 2023, kde mimo jiné zaznělo, že jedním z cílů chystané CLK je zrušit „tribalismus mezi literárními skupinami“. Literární časopisy se údajně uzavřely do vlastních bublin, komunikovaly s vlastním publikem a průniky mezi jednotlivými periodiky byly minimální.

Myslím si, že tato teze vyjadřuje mnohé o stavu tuzemské literární kritiky v posledních letech. Nejenže se vyjma mikrokauz v průběhu okurkové sezony (Alena Mornštajnová coby plagiátorka by mohla vyprávět), respektive neopominutelných globálních trendů (autofikce), literární periodika obvykle příliš nepotkávají v tom, čemu věnují pozornost. Také se v posledních letech vytratil žánr polemiky, který byl pro literárněkritické dění na tuzemské scéně dlouhá léta klíčový. Důvodem je právě fakt, že se literární periodika i vzhledem ke změnám mediální scény stahovala do svých bublin.

TRÁVNÍČEK VERSUS

Poslední výraznou polemiku, kdy se u pomyslného stolu sešli literární kritici, aby si

vyříkali, co podle nich v literatuře stojí za to a co bychom naopak z toho stolu měli smést, inicioval Miroslav Balaščík. Tehdy ještě šéfredaktor časopisu *Host* přivedl k jednomu stolu Jiřího Trávnička a Pavla Janouška. Diskuse nazvaná „Jsou čtenáři literární hodnotou“ byla otištěna v prosincovém čísle roku 2020 a symbolicky uzavřela nejen vleklou debatu o literárním mainstreamu — v níž Jiří Trávniček s Pavlem Janouškem vystupovali jako hlavní názoroví oponenti —, ale možná i dobu, kdy bylo běžné, že vleklá polemická diskuse vedla k tomu, že se její aktéři sešli tváří v tvář.

Jiří Trávniček je matadorem takových polemik. Už mezi roky 2007 a 2008 se na stránkách *Tvaru* a *Hosta* opakovaně střetával s Petrem Králem. Literární kritik se tehdy s básníkem přel v podstatě o podobných záležitostech, jaké vyprovokovaly i konfrontaci mezi Jiřím Trávničkem a Pavlem Janouškem — zda máme vnímat jako kladnou hodnotu, když je kniha zábavná, když se dobře čte, když si získá pozornost širokých čtenářských vrstev. Polemické jitření mezi Králem a Trávničkem tehdy vedlo až k hojně navštívené diskusi, která se za moderace Petra A. Bílka konala ve velkém přednáškovém sále pražské filozofické fakulty.

Je dobře známo, že výše zmíněné otázky byly pro Jiřího Trávnička krucifiální a že svými názory na ně dlouhá léta provokoval nejen Petra Krále a Pavla Janouška, ale i mnoho dalších aktérů a akterek literárního provozu. Dokládá to rovněž Trávničkův esej z roku 2015 „Zůstat Homérem i po Joyceovi“, v němž se ve zkratce řečeno opět stavěl za čtenářsky přístupná díla a naopak se výrazně

vymezil vůči třem velkým modernistickým románům — *Odysseovi* Jamese Joyce, *Muži bez vlastností* Roberta Musila a *Hledání ztraceného času* Marcela Prousta —, které označil za „tři velkolepá ztroskotání“.

Esej sice nevedl k tomu, aby musel Jiří Trávniček obhajovat své názory v přímé konfrontaci, nicméně vyprovokoval řadu reakcí, které polemizovaly s tím, zda Trávniček literaturu nebanalizuje, zda až příliš silně nestaví do popředí její jediný rozměr — čtenářskou přístupnost —, čímž potlačuje hlavní přednost beletrie jako takové: pestrost.

Mým záměrem není názorům Jiřího Trávnička přitakávat, či je naopak rozporovat, nechci ani vyvolat dojem, že byl tento kritik pro zdejší literárněkritické dění nenahraditelný. Nicméně na jeho dlouholetém působení, které zmíněné tři „kauzy“ do jisté míry vystihují, lze demonstrovat jeden rozměr literární kritiky, který je pro ni klíčový: jedná se o fakt, že si literární kritici a kritičky vymezují vlastní pozice i jeden vůči druhému.

Jiří Trávniček dlouhá léta obhajoval čtenářsky přístupnou literaturu, čímž možná do jisté míry přispěl k tomu, že se literární mainstream stal na několik let hlavním bodem literárněkritického dění. Ostatní kritici a kritičky zkrátka tak dlouho naráželi na jeho diskutabilní, leckdy až kontroverzní teze a texty, až reakce na ně dostaly téma mainstreamu do středu pozornosti. Tento pohyb se odvíjí od předpokladu, že jakkoli spolu mohou literární kritici a kritičky nesusouhlasit, berou se navzájem vážně a naslouchají si — byť třeba především proto, aby se vůči vyslovenému následně ostře vymezili. Mám pocit, že tento předpoklad se v posledních letech z literární kritiky vytrácí.

CENA
LITERÁRNÍ
KRITIKY

Vyhlášení Ceny literární kritiky

12. března, DOX, Praha

Nominace za prózu

Kristina Hamplová
Lover/Fighter
Dokořán

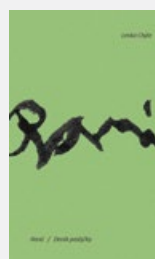

Miroslav Hlaučo
Letnice
Paseka

Emma Kausc
Narušení děje
Host

Nominace za poezii

Lenka Chýle
*Raná / Deník
pastýřky*
Ouklejký

Iryna Zahladko
*Jak se líčit
v nemoci*
Bílý Vigvam

Yveta Shanfeldová
Výstava posedlostí
Odeon

www.cenaliterarnikritiky.cz

A2

MĚSÍČNÍK
HOST

REVUE
PROSTOR

souvislosti

tvar

DOX

LETNICE
MĚSÍČNÍK

MORAVSKÉ
GLASUR

Hana
Michalková

MORAVSKÁ
ZENSKÁ
KNHOVNA

UŽ NEJSME ŽÁDNÍ SRDCAŘI

Radka Smejkalová

PLATIT PŘEKLADATELŮM PODÍL Z PRODEJE?

Pro a proti

CO SI ČLOVĚK NEUDĚLÁ...

Alice Flemrová

SEŽRAT CELÝ SVĚT

Ondřej Cikán

JAK SE ŽIJE PŘEKLADATELŮM

Ilustrace Olena Semenova

Český knižní trh se někdy označuje jako importní. Znamená to, že nepostradatelnou roli v něm hrají knihy z jiných jazyků. Pro chod knižního byznysu jsou tak nezastupitelní překladatelé. Laická domněnka, že minimálně ti nejzkušenější si svým řemeslem přijdou na slušné živobytí, je proto poměrně logická — a ukazuje se, že zároveň úplně bláhová.

UŽ NEJSME ŽÁDNÍ SRDCAŘI

Radka Smejkalová

Za mého mládí v socialismu se říkávalo, že kdo neokrádá stát, okrádá vlastní rodinu. V současných podmínkách se zdá, že rodinu okrádá, kdo překládá. Já takto na úkor svých bližních, zato ve jménu pofiderního vyššího cíle dotuji literární provoz už osm let. S každým dalším rokem a další přeloženou knihou mi však mé vlastní počínání připadá stále pošetilejší.

AFO

60. MEZINÁRODNÍ FESTIVAL
POPULÁRNĚ-VĚDECKÝCH FILMŮ

OLOMOUČ

22-27_4_2025

60TH INTERNATIONAL FESTIVAL
OF SCIENCE DOCUMENTARY FILMS

DANIEL CRAIG
V LOVESTORY REŽISÉRA
LUCY GUADAGNINA

QUEER

NA MOTIVY ROMÁNU
WILLIAMA S. BURROUGHSE

V KINECH OD 6. BŘEZNA

MEDIÁLNÍM PARTNEREM JE MĚSÍČNÍK HOST

SEŽRAT CELÝ SVĚT

Ondřej Cikán

Nepřekládá se jen do češtiny — proces probíhá i opačným směrem a česká díla vycházejí v jiných jazycích. Zde, zvláště u tak malého jazyka a země jako Česko, vstupují do hry i další faktory než jen podnikatelský záměr nakladatele.

Kultura národa spočívá v tom, co je schopen se učit od ostatních. Římané překládali jako diví řeckou, Češi zase francouzskou literaturu. A zatímco si Římané osvojili epické hexametry či helénistickou lyriku, vymysleli Češi na francouzských základech skloubených s Máchou, jenž měl také své vzory, svérázný poetismus. To je jedna perspektiva překladu, perspektiva vstřebávání: Chci se učit a nechat se inspirovat, abych byl s to vyvinout něco nového na základech něčeho, co ve svém prostředí ještě nemám. Jakmile přestanu vstřebávat, přestanu inovovat, protože jen z žabinců svého vlastního rybníka, jakkoli voňavých, nic nového nevymyslím.

Z opačné perspektivy jsem tím předávajícím: Říkám si, že v mém jazyce bylo leccos múzylibého vyvinuto, a chtěl bych to ukázat jiným, aby je to inspirovalo. Jsem-li součástí malého národa, budu muset vynaložit určité úsilí, aby se například můj milovaný Mácha dostal do světa, aby se ve světě pochopilo, proč je nadčasově dobrý a jak je zasazen do mezinárodního kontextu, čím se inspiroval on a kterak své vzory překonal, v čem je typickým romantikem a v čem výjimečným — světovým. Chci-li být součástí kulturního národa, tak

tedy vstřebávám, co můžu, a rozdávám to nejlepší, co umím překládáním.

Nikdo však nezná to, co nezná, a tudíž neví, co by bylo nutné přeložit, aby ho to pozvedlo. Poptávka po dosud neznámém neexistuje. Proč tedy nabízet něco, po čem není poptávka?

Pokud chceme být kulturně na úrovni a neskončit podobně barbarsky jako určitý americký prezident se svou družinou, potřebujeme velký výběr na vstřebávání, možnost sežrat v českých překladech celý svět — ale nezahlcovat se zbytečně méně inspirativními zdroji, protože se chceme vzdělávat, a nikoli otupovat. Stejně tak musíme vytušit, co chceme předávat my, abychom se prezentovali tím nejlepším ze své nejlepší stránky.

Překlady toho nejlepšího, které plní svůj inspirativní účel, zobrazují v cílovém jazyce trefně svéráznost originálu. Většina čtenářů původním textům nerozumí a nezbývá jim než věřit překladu. Je-li překlad špatný, budou považovat za špatný i originál. Když jsem měl jako student rakouského gymnázia referát o Máchově *Máji*, řekla paní učitelka, že prý fajn, ale že Mácha — nikoli překlad, ale Mácha — rytmicky vrže. Apollinairovo *Pásmo* do

němčiny přeložené bylo, ale skoro žádný Němec je nezná. Čapkův překlad téhož díla do češtiny ovlivnil generace básníků a vedl k vývoji nového žánru — pásma. V Západním Německu vyšla v roce 1967 antologie Nezvalových básní a byla tak otřesná, že žádný německý překlad Nezvala do roku 2001 na Západě už nevyšel.

Ideální překladatel tedy překládá to nejlepší z výchozího jazyka, co je pro cílový jazyk nové a inspirativní, oč ale tím pádem není *a priori* zájem. Činí tak s velkým pochopením poetiky obou jazyků a s určitým jazykovým mistrovstvím, které si musí dlouhodobě trénovat. To čtenář ovšem nevidí, protože zaměňuje kvalitu překladu s kvalitou originálu.

DVA TISÍCE MÁJŮ NESTAČÍ

Neznám v Rakousku ani Německu překladatele z češtiny, který by žil výhradně z překládání literatury, většina má i jiné zaměstnání, víceméně hlavní či vedlejší, nejen na univerzitách a nejen v certifikovaném překladatelství úředních textů — což je také důležitá práce, která může ovlivňovat zákonodárce na roky (německý a český

LITERATURA,
KULTURA,
SPOLEČNOST

K zakoupení také ve vybraných
novinových stáncích (Valmont a další).
Seznam vybraných prodejců najdete na

h7o.cz/kontakt

PŘEDPLAŤTE SI
ČASOPIS *HOST*.
ZVÝHODNĚNÁ CENA
O 260 Kč ZA ROK!

K tištěnému předplatnému je navíc zdarma
i elektronická verze a sleva 20 % na nákup knih
ve vybraném nakladatelství. Host, čas čist.

www.h7o.cz/predplatne

ALEŠ PALÁN

TEN FARÁŘ JE NĚJAKEJ DIVNEJ

O FARÁŘKÁCH NEMLUVĚ

Kniha přináší sedm rozhovorů s duchovními různých křesťanských církví (Filip Boháč, Alexandra Jacobea, Pavel Jäger, Pavel Semela, Sandra Silná, Petr Wagner, Jan Wirth). Ukazuje nejen jejich svěbytné zájmy, ale i podobně nekonvenční způsob uvažování o víře i nevíře, o sobě i o nás. Dost možná je právě tohle ten způsob, jak přiblížit křesťanství lidem, pro které je návštěva kostela něčím zcela nereálným. Předpokládají totiž, že tam narazí na středověk. Ve skutečnosti tam nekonvenční vlasatý týpek s elektrickou kytarou v ruce rozvíjí nápady ohledně založení hobitího kláštera.

obchod.portal.cz

portál

UŽHORODŠTÍ ROMOVÉ ANEB ČESKOSLOVENSKÁ VÁLKA

Text a foto Ivan Motýl

Před synagogou v Užhorodu z roku 1904 stojí žigulík. Typ VAZ (Lada) 2103, jenž se vyráběl v letech 1973 až 1984. Rakousko-Uhersko, Sovětský svaz i výmluvný výjev o dnešním válkami zmítaném světě. Templ zastupuje konflikt v Izraeli a automobil surovosti Kremlu. Chrám slouží Zakarpatské oblastní filharmonii a plakáty zvou na vystoupení Tango orchestru z Kyjeva i na koncert ke třetímu výročí hrdinné obrany vlasti a k poctě všech padlých: Нам є що захищати! Máme co bránit! Vstup pro vojáky zdarma. Místní Romové zřejmě nepřijdou...

Toto je i československá válka, trochu zběsile uvažuji ve čtvrtek ráno 24. února 2022. Ruské tanky válčují Ukrajinu a já mám v hlavě mapu meziválečného Československa, tu dlouhou republiku od západočeské Aše až po Jasiňu na Podkarpatské Rusi. Fascinující nudli mezi dvanáctým a čtyřicetým poledníkem východní délky, kterou obdivuji od raných školních let, sotva jsem se začal orientovat ve školním atlase po babičce.

Musím do Užhorodu!

Z hraničního přechodu Vyšné Nemecké mě tam pěšky nechtějí pustit a řidič do války nechce. Slovenští pohraničníci navrhuji třicet šest kilometrů vzdálené Velké Slemence, kudy můžu na Ukrajinu i po svých, ale jen za bílého dne. Smráká se, tak zatím sbírám pocity prvních uprchlíků, město Užhorod je přilepeno hned na hraniční přechod v Nemeckém.

PUTIN JE ČORT

Jehor a Oleksander, oba narození v roce 1994. Ochotně zapózuji i před fotoaparátem a plánují: „Zkusíme to napřed v Polsku.“ Mladí a perspektivní živnostníci z Užhorodu. Nedovedou si představit, že by se měli nechat zabít střepinami z ruských bomb. Anebo sami střílet ze samopalů. Shodneme se, že Putin je šílenec. Ale i na tom, že válka je vůl.

Když na hranicích nastává noc, padne temnota i na miliony životů ukrajinských mužů od osmnácti do šedesáti let.

Mobilizační zákon.

„Pohraničníci všechny chlapy v tomhle věku vytáhli z autobusu. A nakonec i řidiče, tak musíme za dcerou stopem, nebo já nevím jak,“ vyděšeně líčí devětašedesátiletý Ivan Čepora z městečka Mižhirja, za Československa to bylo Volové. S manželkou Olenou utíkají za dětmi někam ke Kladnu. Nabízím za šoféra, že je odvezme do Košic na vlak, přisedne i žena s dítětem.

Dělám si poznámky: „Kadeřnice s pětiletou Melisou za manželem do Prahy. Ivan Čepora na vojně v Budapešti — jako radista tam hlídal odkaz sovětské invaze roku 1956. Paní Olena o strýčkovi Vasilovi: Zahynul v gulagu, žádné tělo ani úmrtní list. Na další válku carů a generálních tajemníků nejsou zvědaví. Směr Praha.“

Trpím. Nelíbí se mi omezení svobody pohybu pro ukrajinské muže, obrana vlasti nemá být povinná. Pokračuji v bodových zápiscích: „Budete střílet, bránit zemi. Půlnoc, minus jedna, mráz zastavující biologické procesy. Boj za svobodu je od počátku na chuja. Právo na svědomí v žiletkovém drátu. Brány se zavírají.“

Druhý den ráno mě na pěším přechodu Velké Slemence — Мали Селменці překvapují všudypřítomní Romové, obě vesnice mají početnou minoritu. A přes hranice na Slovensko utíkají především Cikáni, sami si tak říkají.

**SYLVA
FISCHEROVÁ**

Básnířka čísla

**JAN
HORSKÝ**

Nová jména

**SÁRA
ZEITHAM-
MEROVÁ**

Povídka

**ROMAN
VONDROUŠ**

Ateliér

Básniřka čísla Sylva Fischerová

Sylva Fischerová, narozena roku 1963 v Praze, do osmnácti let žila v Olomouci, poté odchází na studia do Prahy. Původně studovala filozofii a fyziku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, nakonec absolvovala v oboru klasické filologie. Působí v Ústavu řeckých a latinských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Vydala řadu básnických sbírek, jako první *Chvění závodních koní* (Mladá fronta, 1986), dosud poslední *Jiný život / Wittgenstein* (Druhé město, 2023). Je autorkou povídkových souborů *Zázrak* (Torst, 2005), *Pasáž* (Fra, 2011) a *Tisíce plošin* (Druhé město, 2020), dále vydala prózy *Evropa je jako židle Thonet*, *Amerika je pravý úhel* (Druhé město, 2012), *Bizom aneb Služba a mise* (Druhé město, 2016) a *Elza a muchomůrka* (Druhé město, 2022). Její verše i prózy byly přeloženy do řady jazyků. Píše také knihy pro děti, dvě alba z jejích básnických textů vydala Monika Načeva. V roce 2024 se jako první česká autorka stala laureátkou Ceny Karla Čapka českého PEN klubu. Básně jsou z připravované sbírky *Bílý vlasy nebe*.

Povídka Sára Zeithammerová

Sára Zeithammerová se narodila v roce 1997 ve Spojených státech amerických, ale většinu života strávila v Praze. Vystudovala obor angličtina a španělština pro mezikulturní komunikaci na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a scenáristiku a dramaturgii na FAMU. Je autorkou scénáře minisérie *Pět let* (2022), která byla nominována na Českého lva a Cenu české filmové kritiky. Debutovala románem *Stehy* (Listen, 2022), který se dostal do širšího výběru na Cenu Jiřího Ortena. Pravidelně přispívá do edice Česká povídka. Na jaře roku 2025 jí vyjde druhý román *Svatá*.

Nová jména Jan Horský

Jan Horský (nar. 2000) studoval český jazyk a literaturu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Pracoval jako dramaturg doprovodných programů Muzea literatury, tři roky psal příspěvky na Twitter, občas píše do literárních časopisů. V roce 2023 debutoval v nakladatelství Adolescent básnickou knihou *Fosfény*, která se objevila v longlistu Magnesie Lítary na debut roku. Jeho básně byly přeloženy do španělštiny a polštiny. Otištěné básně jsou z rukopisu, který by měl vyjít v nakladatelství Bílý Vigvam.

Ateliér Roman Vondrouš

Reportér České tiskové kanceláře Roman Vondrouš (nar. 1975 v Pardubicích) dokazuje, že fotožurnalistika může přerůst v osobitou práci s výrazným společenským dopadem. Působí coby pedagog Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě a přednáší rovněž při veřejných projekcích vlastní tvorby. Jak dokládají ukázky z jeho dostihového cyklu, nejedná se mu o první plán akcí, v daném případě soutěžení žokejů a koní. Ba nekončí ani u zachycení panoptikálního hemžení ošaceného publika. Vytváří opticky čisté fotoobrazy a razí svou autorskou vizi. Zachycuje momenty silné, leč prchavé, jež návštěvníkům závodíšť zpravidla unikají — ono letmé protnutí estetických rysů motivů s mimořádnými světelnými úkazy. Detaily scénérií zároveň svědčí o době svého vzniku se sugestivitou, již slovní opisy dosahují jen těžko. Proto platí Roman Vondrouš za vynikajícího představitele oboru tvůrčí fotografie. Jeho výstavu *Backstage* uvádí ostravská galerie Futureum do 25. května. (Josef Moucha)

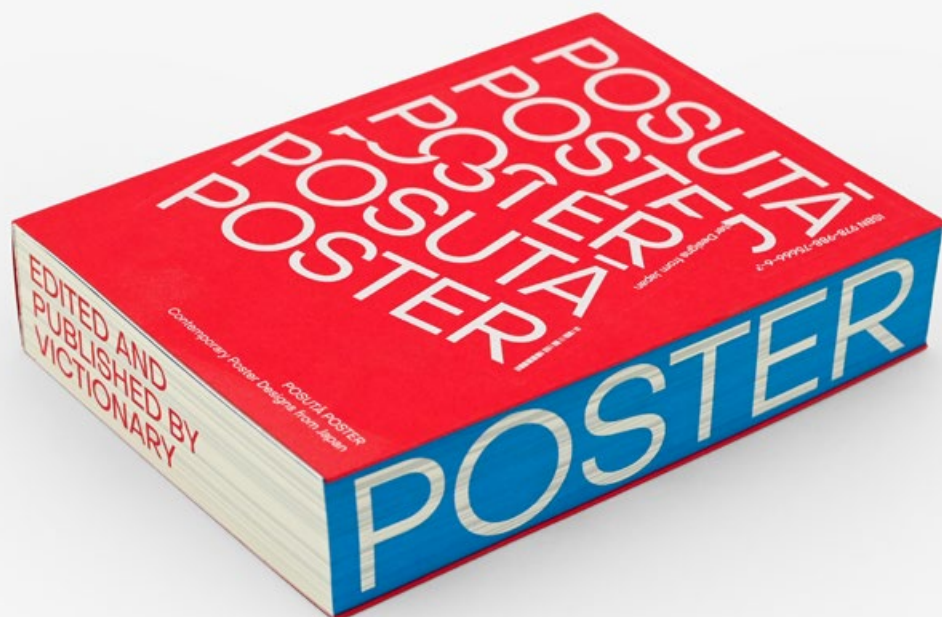
**S Olenou Herasymjuk o probíhající válce,
ženách v armádě a poezii padlých**

VDĚČNOST JE PRÁZDNÉ SLOVO, POKUD SE NEPROJEVÍ SKUTEČNÝMI ČINY

Text Alexej Sevruk
Foto Olena Brodzynska

Na sklonku loňského roku přijela ukrajinská básnířka Olena Herasymjuk do Košic na European Slam Poetry Championship Košice 2024, kde získala zvláštní cenu poroty. Své turné si protáhla přes Bratislavu a Brno a v Praze je završila vystoupením na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Od roku 2017 je autorka součástí legendárního zdravotnického praporu Hospitalieři, který vznikl po ruském útoku na Krym a Donbas a svým názvem odkazuje ke středověkému řádu špitálníchíků. Rozhovor jsme dokončili v předvánočním čase, v den, kdy ruské rakety po dlouhé době opět zasáhly centrum Kyjeva.

MIMOŘÁDNÁ LINKA BRNO—TOKIO

Martin Pecina

To už si snad ani nemůžete pamatovat, ale kdysi Brno platilo za evropské centrum grafiky. Jednoduše proto, že bezmála šedesát let hostilo Mezinárodní bienále grafického designu, kam se vytrvale sjížděly typofilcky i bibliofilcky z celého světa. Návštěvníci způsobilé a v hlubokém předklonu korzovali expozicemi plnými imponantních iránských, mexických, švýcarských, norských, italských, tchaj-wanských či japonských plakátů, písem a knih — zpravidla v marné naději, že něco z omamného pelu a hvězdného prachu velikánů grafického řemesla jednou dopadne i na jejich lysé hlavy a pokorně svěšená ramena. Pokud tedy zrovna nestavěli

žertovné falické objekty z dlažebních kostek nahromaděných ve věčně rozkopané Husově ulici, neklopili do sebe pestrobarevné štamprle v umolousaných barech a neblinkali pak u pomníku TGM před Masarykovou univerzitou. Ale s těmi jsem se ze zásady nestýkal, neboť taková nízkost se mi přičí a raději se po nocích věnuji četbě haiku a skládání origami.

Pak ale zčistajasna přiletěla netopýří chřipka, půlce lidstva z toho jeblo a začala věřit na placatou zemi, jiní zas usoudili, že svět tam venku za oknem nadobro skončil a všichni budeme až do smrti pořádat telekonference ve slipech a navazovat vztahy výhradně na Grindr a TikTok.

To se asi náramně hodilo moudrým a praktickým lidem z Moravské galerie, a proto v roce 2022 ukázali grafické obci vztyčený prostředník ve stereo provedení a celé slavné Bienále ze dne na den a bez náhrady zrušili. Ale já se jim vůbec nedivím! S každou takovou světovou přehlídkou bývá spousta práce, stojí hromadu peněz a grafici nakonec vždycky remcají, že se jim to či ono nelíbí. Nu ano, máte pravdu, i já jsem v kuloárech a na stránkách tisku opakovaně remcal. A tak Moravská galerie plným právem potrestala mé hříchy a namísto grafické přehlídky a odborných symposií nyní pořádá kurzy vyšívání na šicím stroji a rodinná odpoledne

JÁ V POSLEDNÍ DOBĚ ZMOUDŘEL, NO HRŮZA!

Alena Machoninová

Letos uplyne šedesát let od prvního vydání posledního dílu neznámkovské trilogie. Jaké to je vracet se po letech k dětské četbě, která byla tak pevně zasazena ve své době? Co když z ní zbyla jen satira na západní společnost a hlavní hrdina v podivném modrém klobouku padl?

„Nikolaj Nosov je spisovatel mého dětství.“ Mohla by to být moje slova, ale nejsou. Pocházejí z úvodní stati sborníku věnovaného autorovu životu a tvorbě, který vyšel v Moskvě v roce 1985 ve státním nakladatelství dětské literatury Dětgiz. Mé dětství se kryje s jeho vydáním, zatímco to, o němž mluví autorka citované věty, J. Zubarevová, je mnohem staršího data, o dobrých čtyřicet let. Fascinuje mě, jak svět deklarativně namířený do budoucna, ke světlým zítřkům, ve skutečnosti uvízl v bezčasi, v němž děti dokonce i oblečení donášely po svých rodičích. Pravda, Zubarevová ve svém dětství přece jen četla jiné Nosovovy knihy než já, ranější — povídky ze života sovětských školáků, které měly v dětech pěstovat smysl pro čest, přátelství anebo lásku k práci. Kdežto v tom mém figurovala pohádková trilogie o človíčkách velkých jako maličká okurka. Nutno dodat, že byla neméně výchovná. Sotva by mě tehdy napadlo, že ty tři knihy mají nějakého autora a že nebyly napsány česky. Vždyť jsem je ani nečetla sama. Na dobrou noc nám z nich, mně a mé sestře, četli rodiče. A tak moje slova, která jsou možná i vaše, znějí: Neználek je hrdina mého dětství. Vracím se k němu po mnoha letech, nikoli ze sentimentu, nýbrž z povinnosti — letos uplyne šedesát let od prvního sovětského knižního vydání poslední části neznámkovské trilogie. Je to dobrá příležitost připomenout si jejího autora a jeho nejznámější dílo, jehož reedice vycházejí dodnes i česky nehledě na proměnu společenského kontextu. Čtu si ten závěrečný díl a po něm i první a druhý, tentokrát sama. Čtu si

v takto přeházeném pořadí jejich ruský originál z počítačové obrazovky, i když vedle na stole mi na hromádce leží i české překlady ze sedmdesátých let od Marie Štátné — tři těžké knihy formátu A4 v omyvatelných deskách —, světle modrá, žlutá a růžová. Četbu čas od času přeruším a listuju v těch českých vydáních, která ilustroval Jaromír Zápal (a s výjimkou posledního dílu ilustroval i starší překlady Milana Korejse). Hledám obrázek, který si matně vybavuju v souvislosti s tou kterou pasáží. K mým oblíbeným patří různobarevná kruhová pole ve druhém dílu, na kterých roste obilí, mák i pampelišky a kolem nich vysoké borůvky, hříby a vrani oka. Anebo stav beztlíže ve Všeznámkově pracovně ve třetím dílu, kde vzduchem létají pravítka, knihy, židle i inkoust a zpoza okna vykukuje obrovská sýkorka. A v prvním Neználek schovaný ve vysokém houští odkvetlých pampelišek. Některé obrázky, jež mám v paměti, však v knížkách vůbec nenacházím. Zato mnohé pocity k vlastnímu údivu ano.

Nikolaj Nosov se narodil 23. listopadu 1908 v Kyjevě. Jeho otec byl estrádním hercem, matka ženou v domácnosti, starala se o čtyři děti. Dětství Nosov strávil v městečku Irpiň. Popsal ho — a s ním i hlad a tyfus za revoluce a občanské války — v autobiografické próze *Tajna na dně kolodca* (Tajemství na dně studny, 1978). V nedalekém Kyjevě studoval na gymnáziu, z něhož se po Říjnové revoluci stala sedmi-letka. Absolvoval ji v roce 1924 a ve studiu pokračoval na večerní dělnické škole, kde se připravoval na chemickou fakultu Kyjevské

vysoké školy polytechnické. Současně pracoval jako dělník v irpiňské cementárně a později v cihelně. Zájem o chemii nakonec zastínila fotografie a Nosov se na poslední chvíli přihlásil na Kyjevskou uměleckou vysokou školu. Po dvou letech z ní v roce 1929 přestoupil na Všeruskou státní univerzitu kinematografie v Moskvě a dokončil ji v roce 1932. Pracoval poté až do roku 1951 u filmu — jako režisér krátkých animovaných a vzdělávacích pořadů v moskevském studiu Sovkino. Za své instruktážní snímky pro tankisty, natočené během druhé světové války, získal Řád rudé hvězdy.

Svou první povídku pro děti „Prášilové“ („Zatěžníky“, česky 1963) uveřejnil v roce 1938 v časopise *Murzilka*. Knižně Nosovovy rané prózy o všedních starostech školáků začaly vycházet ve čtyřicátých letech. A v padesátých se objevily první novely, mezi nimi *Deník Kolji Sinicyna* (*Dněvnik Kolji Sinicyna*, 1950, česky 1951) nebo *Víta Malejev ve škole i doma* (*Víta Malejev v škole i doma*, 1951, česky 1953). Za posledně zmíněnou o dvou pětkařích, kteří se rozhodnou zlepšit si vlastními silami prospěch ve škole, Nosov v roce 1952 obdržel Stalinovu cenu — je však třeba zmínit, že to bylo za její knižní vydání, které redaktor oproti původnímu časopiseckému v *Novém míru* notně proškrtal, aby jasněji plnilo sociální zakázku.

Realistické příběhy záhy vystřídala pohádka. Traduje se, že v roce 1952 Nikolaj Nosov mířil do Minsku na sedmdesátiny běloruského spisovatele Jakuba Kolase a cestou celou noc mladému ukrajinskému spisovateli Bohdanu Čalému vyprávěl

**SLUNEČNÍK PROTI
SEKYŘE**

Helen Oyeyemi

PROTI DEMOKRACII

Jason Brennan

KAZATEL

Martin C. Putna

varta

Poslouchejte Vartu!

Literární podcast časopisu Tvar o literatuře živé a živější.

Všechny díly najdete na Spotify
a v dalších podcastových aplikacích.

svetovka.cz

Aktuální číslo # 3/2025

Plav

Go west! Literární post-western

Měsíčník pro
světovou literaturu

Tom Lin Sherman Alexie
Artem Čech Jáchym Topol

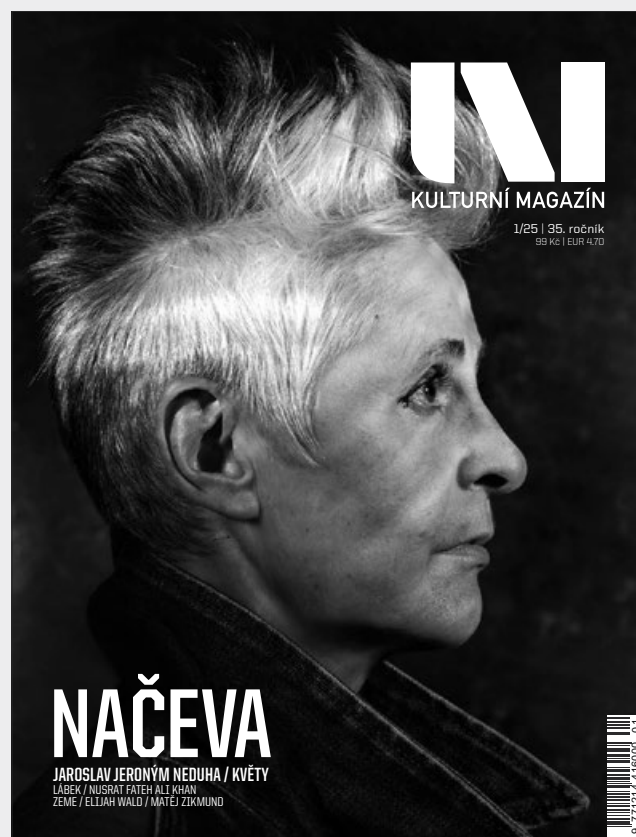
Roční předplatné
objednávejte na
svetovka.cz/jak-koupit

Překlad ze Soutěže Jiřího Levého
od Karoliny Kašeové:
Melech Ravič *Nahé básně*
Esej překladatelky:
Viola Parente-Čapková
o překládání finského *Černého motýla*

Pořid'te sobě
nebo jako dárek
předplatné
magazínu **UNI**
na rok 2025
880 Kč/rok

www.magazinuni.cz

PŘEDPLAŤTE SI REVUE

ANALOGON

ANALOGON 105/I – 2025
Anomálie & Každodenní panoptikum

ANALOGON 106/II – 2025
Mlha – voda – sníh

ANALOGON 107/III – 2025
Pesimismus & zklamání

Za tři čísla ročníku zaplatíte jen 597,- Kč
(poštovné v ceně)

[199,- Kč za 1 číslo]

Cena v běžném prodeji = 747,- Kč

[249,- Kč za 1 číslo]

Číslo účtu: 19-1929824329/0800

Objednávejte na: www.analogon.cz

Tomáš Kroupa: tokroup@seznam.cz; 731 328 058

Bonus pro předplatitele: 1 sv. EDICE ANALOGONU
ZDARMA (dle vlastního výběru)

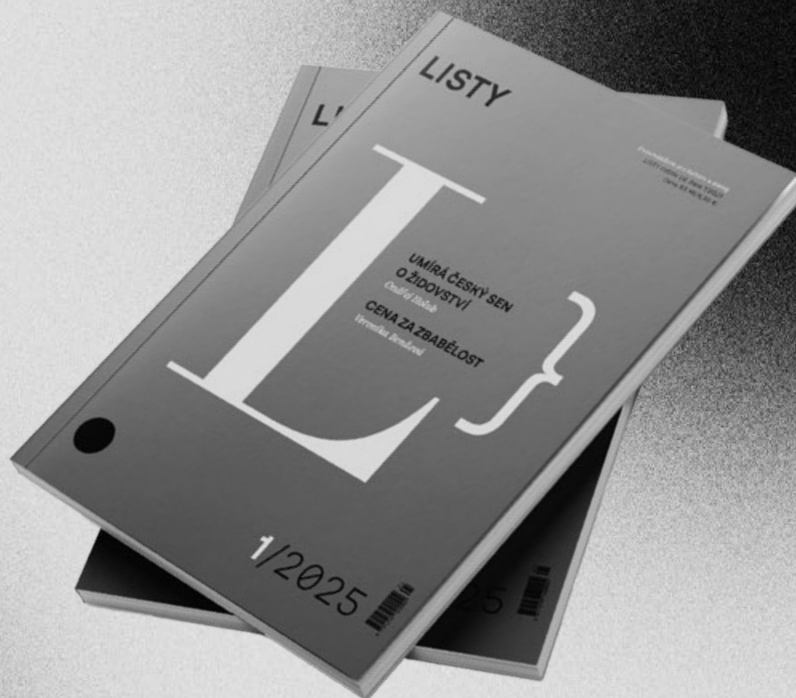

Objevte Listy

Poznejte tradici
kvalitního psaní
o společnosti,
politice a kultuře

listy.cz

LISTY Dvuměsíčník
pro kulturu a dialog

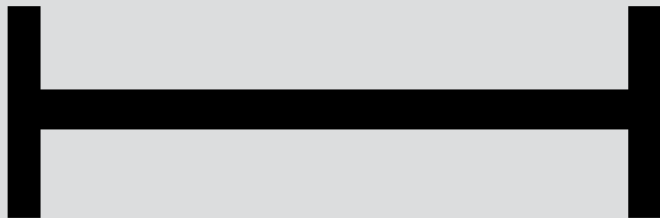
UMĚLECKÁ
**EXPEDICE
KONGO**

Unikátní výstava 8 umělců inspirovaných Kongem.
Online aukce děl na podporu české neziskové
organizace Save Elephants.

www.umelecka-expedice.cz

3.3. - 23.3.2025 | Provozní budova B Národního divadla (náměstí Václava Havla)
Po-Pá od 10:00 do 18:00

Masterclass

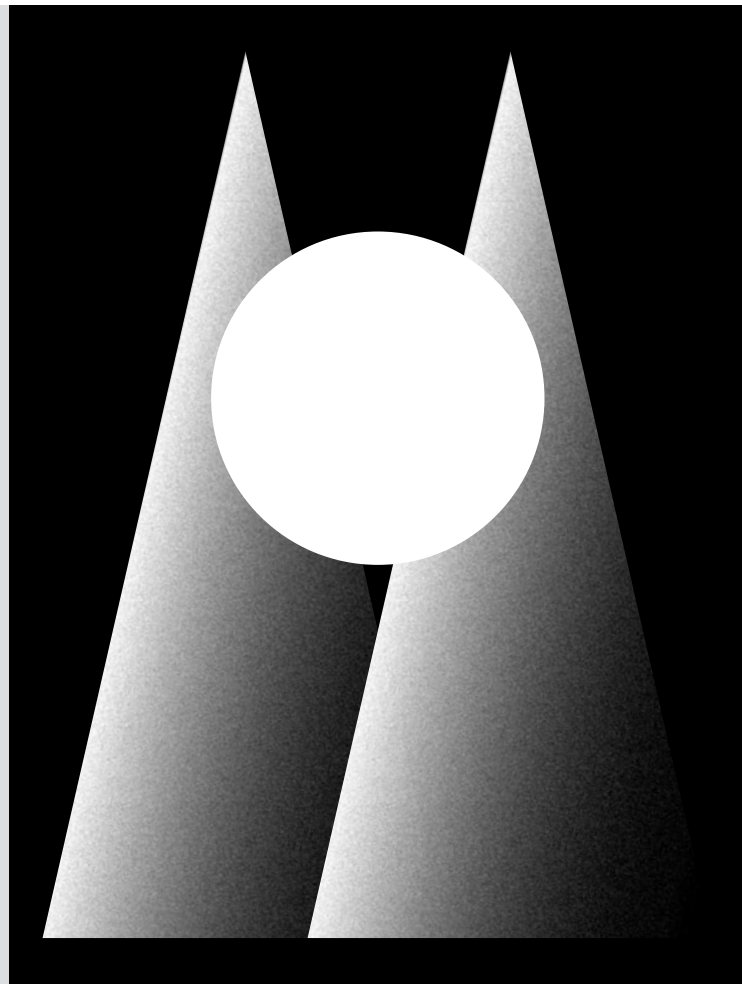
JIŘÍHO PŘIBÁNĚ

23. 4. 2025, 19.00

Sklepní scéna CED, Brno

Státní fond kultury ČR

H7O.CZ

ZPRÁVY,
KOMENTÁŘE,
KRITIKY, KAUZY
A MNOHO
DALŠÍHO

WWW.H7O.CZ

Meme

JEDNOTA V ROZMANITOSTI

Jakub Jetmar

Britům, hlavně těm z Anglie, se v některých koutech internetu začalo říkat Barry, 63. Může za to virální příběh chlapíka, který svého času zhubl přes polovinu své váhy, oslavné články nicméně pro ilustraci využily fotografii z jeho minulosti, na které u svého kulatě přívětivého obličejce drží pintu piva. Internet ji zkonfiskoval a udělal z ní nový stereotyp — takhle vypadá každý Angličan! Nejedná se přitom o kdovíjakou zapšklost vůči Spojenému království. Ironicko-nacionalistickým štouchancům se prostě nevyhne nikdo.

Národy, společnosti vynalezená kolem tisku, pokud tedy alespoň trochu věříme slavným teoriím Benedicta Andersona, se pro memetické hry přirozeně nabízejí. Ba dokonce bychom obtížně hledali námět, který historicky posloužil tolika karikaturám, anekdotám či plnokrevné propagandě. Teď se jen předsudky přelily na sítě, kde s nimi obcují lidé, kteří patrně dávali na základní škole pozor hlavně při zeměpisu. Vlámové jsou jen Francouzi ve sleeve, Katalánci neschopní separatisté, Češi pornohvězdy s krtečkem a kofolou.

Vtipy i rozpravy se vedou na Redditu i YouTube. Vznikl dokonce svébytný videožánr, který rovnou říká, o co tady běží: urážky na cti neboli slander. Ukřičená videa během pěti minut prosvítí celou Evropu, snaží se přitom dopálit co nejvíc vyobrazených, aby nahodilý Ir následně v komentářích přitakal: ano, skutečně jíme pouze brambory, stále však lepší než podivně škrtat písmena jako Ł. Nacionalismus přitom funguje fraktálně, a může tak mít i regionální rozměr: animované auto projíždí Itálii či Německo, na výpravě postupně stereotypizuje velká města a regiony. Poučné. Aby se však člověk něco dozvěděl, potřebuje alespoň B2 v memetičtině.

Komunity drží po kupě právě sdílené formáty, které tady tvoří pověstnou jednotu v rozmanitosti. Občas nakonec probleskne i docela specifická evropská identita. Evropská unie s ní měla vždy potíž, když stála hlavně na „římském“ modelu materiálních výhod. „Německé“ vynalézání lidu, jak jej známe z devatenáctého století, se sdílenou kulturou a symboly budilo spíše rozpaky. Možná ale mohou kulturní pojivo nabídnout vtipy na striktní Skandinávce, kteří vzpomínají na dětské návštěvy kamarádů, při nichž nedostali najíst, protože o hlad se má každý postarat sám.

Jak stojí v jednom populárním příspěvku, přišel jsem si dělat legraci z ostatních, teď stojím po jejich boku proti hrozbám Ruska a zradě Spojených států. Melodramatické, jak jen nacionalismus může být. Otázkou zůstává, jestli online evropanství může přispět k nejpalcivější „řecké“ otázce občanství, tedy vzniku politické obce, kterou členstvo pojímá jako legitimní. Na to memy samotné patrně nestačí.

Autor je novinář.

HOST → 4

Osobnost

ORHAN PAMUK

Téma

AMERIČTÍ TECHNOBARONI

Historie

VELKÝ GATSBY

Ateliér

BOB KRČIL

Povídka

SÁRA VYBÍRALOVÁ

**Leonardo viděl ve skvrně na zdi
oblaka a bitvy, ale co viděl, co potom
viděl v bitvách a oblacích?**

Jan Vladislav

Maxim Osipov: Kámen, nůžky, papír a jiné povídky

V exilu žijící ruský spisovatel Maxim Osipov se v knize *Kámen, nůžky, papír a jiné povídky* představuje českému publiku vůbec poprvé. Jeho texty dohromady skládají kolážový portrét života v provinčním Rusku – jeho tragédie, frustrace, ale také okamžiky pokorné krásy a inspirace. Příběhy v tomto svazku zachycují lékaře, herce, scenáristy, učitele, podnikatele, místní politické šéfy i obyčejné zločince, jejichž cesty se často protínají těmi nejméně předvídatelnými způsoby.

Chetna Maroo: Western Lane

Nezapomenutelný příběh o dospívání zachycuje s neotřelou krásou nevinnost a roztodivné způsoby, jakými poznáváme sami sebe i jeden druhého. Napínavá, strhující prvotina vypráví o smutku, přátelství a snaze mladé dívky překonat sama sebe, ve sportu i v těžkých životních zkouškách. Autorka velmi prostě a čtivě líčí dojemný příběh, aniž by sklouzla do sentimentality. Román se objevil v užší nominaci Bookerovy ceny za rok 2025.

Nakladatelství založené v prosinci 1989

P R
O S T
O R

Dáváme kvalitním knihám prostor

Norbert Scheuer: Mutabor

Osiřelá Nina Plissonová neví, co se stalo s její matkou ani kdo vůbec byl její otec. Svět osamělé a neposedné dívky se stále více mění v mytické a pohádkové místo, skrze nějž ale postupně odhaluje svět skutečný a přibližuje se rozkrytí tajemství, které před ní ostatní po mnoho let vytrvale skrývali. Norbert Scheuer ve svém novém románu citlivě, napínavě a s poetikou sobě vlastní vypráví příběh osamělé mladé ženy, která hledá štěstí i vlastní minulost.

Alana S. Portero: Zlozyk

Hrdinkou příběhu je dívka uvězněná v těle chlapce, která se snaží pochopit samu sebe a stejně tak svět, v němž žije. Román *Zlozyk* vypráví o vazbách mezi genderem a sociálním statutem, o hledání vlastní identity i síle sesterství. Syrové a divoké, ale také lyrické a dojemné dílo, v němž se vzájemně setkávají a dotýkají extrémy, aby nám ukázaly, proč jsou vztek a odpor proti systému nutné pro přežití ve společnosti, která nepřijímá ty, kdo jsou jiní.

